

לשמוע קול תורה - פסוק השבוע

פרשת קדושים

מה הקשר?

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו: אני יהוה אלהיכם" (ויקרא יט, ג).

מה הקשר בין שמירת שבת לכיבוד הורים?

חכמינו זיכרונם לברכה למדו מפסוק זה שאם הורים מבקשים מבנם לחלל את השבת אסור לו לשמוע להם. לימוד זה נכון לא רק למצוות השבת אלא לכל מצוות התורה, משום ש"אני ה' אלוקיכם" – ועל כן גם אתם וגם הורים חייבים בכבודי ובשמירת מצוותי.

ועדיין הפסוק נשאר עלום. מדוע בחרה התורה לציין במפורש דווקא את מצוות השבת ולא מצווה אחרת?

נשים לב כי אין זה המקום היחיד בתורה שבו מופיעות יחדיו מצוות השבת ומצוות כיבוד הורים. גם בעשרת הדיברות הן סמוכות זו לזו – אך בסדר הפוך. קודם מופיע הציווי על השבת ואחריו מצוות כיבוד הורים.

נראה שיש קשר אמיץ בין שתי המצוות הללו, ואי אפשר לזו בלא זו.

מקומן של מצוות השבת ומצוות כיבוד ההורים בעשרת הדיברות מעיד כי הן מצוות שבין אדם למקום - שתיהן כתובות בלוח הימני, אולם על פניו נראות שתיהן כמצוות שבין אדם לחברו, שהרי שבת היא יום המנוחה לכול, כעבד כאזרח, וכיבוד הורים מחייב יחס של כבוד לזולת.

אך הבנה זו בטעות יסודה! החובה לכבד את ההורים אינה נובעת מיחס של אמפטיה וחסד כלפי הבריות, אלא מהכרת התודה שעל כל אדם לחוש כלפי מי שהביאו לעולם ונתן לו את היקר מכול, את החיים. זוהי מצווה שבין אדם למקום, הוראה מלמעלה למטה, חובה מוחלטת כלפי מי שבלעדיו לא היינו בעולם.

כך גם מצוות השבת. בתורה מפורש כי השבת מזכירה לנו מי ברא את העולמי הוציאנו ממצרים. עלינו לשבות יום שלם מכל מלאכה מתוך הכרה שאיננו אדונים לעצמנו, ושכל קיומנו תלוי בריבונו של עולם.

לכן בעשרת הדיברות הובאו הדברים בסמיכות, בסדר הגיוני – "זכור את יום השבת לקדשו", ואחריו "כבד את אביך ואת אמך". האל ברא אותנו, ועל כן כולנו מצויים לכבד את השבת. ההורים הולידו אותנו, ועל כן אנו מצויים לכבדם.

בפרשת קדושים הסדר הפוך, בהתאם למצבו הטבעי של האדם. האדם בתחילת דרכו מכיר את אביו ואת אמו מחויב לכבדם. הכרה זו תוביל אותו להכרה בבורא כול- ולשמירת השבת.